

Posudek na habilitační práci Jakuba Jinka Obec a politično v Aristotelově myšlení

V Úvodu J. Jinek uvádí, že Aristoteles nově orientoval své politické myšlení když, namísto na pojem zřízení jakožto řádu, zkoumal obec jako takovou. Tím podle Jinka otevřel možnost moderního zkoumání politiky. Zkoumání obce jako takové dokonce nazývá poleologií, jako by šlo o začátek nějaké nové vědy. O této výchozí tezi si dovoluji pochybovat. Zaprvé, Aristoteles si otázku, co je to obec jako taková nekladl a ptáme-li se proč, nabízí se několik odpovědí, podle mého názoru je nejbližší pravdě názor, že takový stupeň abstrakce ještě neodpovídal dobovým politickým a myšlenkovým kontextům. Podíváme-li se například na Machiavelliho, ten také ještě neznal jeden pojem státu a používal několik pojmů pro označení politického útvaru, o němž pojednával. Úroveň politické abstrakce tehdy ještě nedospěla takového stádia, aby bylo možné uchopit stát jako takový. Ostatně i John Locke, v návaznosti na Thomase Hobbesa, označil stát jako takový ještě pojmem Commonwealth (Hobbes v úvodu k Leviathanovi napsal, že chce zkoumat Leviathana, to znamená politické společenství (commonwealth), nebo stát, latinsky civitas).

První kapitola má název Obec a politično. Synoptický souběh. Zde bych zmínil pojednání o vztahu otroka a pána. Aristotelův názor, že nějaký člověk může být od přirozenosti otrokem, názor naprosto nelidský, byl odmítnut už španělskými dominikány v době dobývání Latinské Ameriky a páchání zločinů na domorodém obyvatelstvu. Genocida na domorodém obyvatelstvu právě vycházela z názoru, určití lidé jsou od přirozenosti otroky. Aristotelův názor by neměl žádný filosof obcházet nějakými sofistickými argumenty. Obecně řečeno, slabost mnohých filosofických interpretací vychází z ignorování některých mravních, politických a společenských souvislostí, z jakéhosi imanentního filosofického výkladu. Je to vidět například na výkladu občanství, kdy autor tvrdí, že „dosavadní pojetí občanství byla dotčena sofistickým relativismem“, ačkoli ve skutečnosti, jak prokázaly archeologické výzkumy, v mnoha obcích v době hellénistické byly nadále vedeny seznamy občanů (vytesávány do kamene). To znamená, že pojem občana měl nadále, už od Kleisthénových dob, stále stejný klíčový politický význam.

Rozbor Aristotelovy Politiky je hlavním přínosem Jinkovy práce. Je důkladný a podnětný, v české literatuře ojedinělý. Je s podivem, že se zde při zkoumání původu obce, například aténské obce, nevyhází z Aristotelovy Aténské ústavy, v níž se, jak známo, Aristoteles mýlil, když předpokládal, že aténská obec

vznikla z království. Pochopitelně mu chyběly dnešní historické znalosti, opřené mimo jiné o archeologické výzkumy. Ve druhé části habilitační práce Jinek nejprve jakoby opouštěl poleologii a věnoval se hlavním částem Aristotelovy práce, týkajícím se zkoumání existujících ústavních pořádků, kde se zcela mění duch a metoda pojednání. Pak přichází kapitola Výsledky, obsahující komparativní rozbory. Závěr práce pak obsahuje dva obsáhlejší oddíly, o nejlepší obci a nejlepším zřízení a o zřízení. Čtenáři pak do jisté míry unikají souvislosti mezi prvními a závěrečnými částmi práce, dané patrně nepozorností čtenáře. Možná i tím, že se v závěru množí jazykové novotvary (vedle již uvedené poleologie i pragmacie). Jinek jakoby byl opět uzavřen do jakéhosi filosofického imanentismu, který už podle mého názoru je většinou opouštěn, protože neposkytuje komplexní přístup. Jinkova práce je obsažná, má téměř 700 stran, opírá se o široké spektrum literatury a znalost řečtiny. Je to vědecká práce na vysoké úrovni a určitě vyhovuje požadavkům na habilitační spis. Doporučuji proto její obhajobu a to i přes dílčí výhrady, které jsem naznačil, a které primárně plynou z toho, že jsem politickým filosofem a historiem.

Na závěr musím ještě dodat, že zcela nesouhlasím s názorem, že v antické polis není rozdíl mezi obcí a domácností, mezi veřejným a soukromým. Politická sféra, kde působili občané na základě svých práv, a jichž byla menšina, například v aténské polis, měla svá vlastní pravidla, která přesně vymezovala způsoby, jakými mohli občané politicky žít. Mimo tuto sféru vládla v obci poměrně velká svoboda a kdo oddělení těchto sfér nerespektoval, jako například Sókrates, mohl mít velké problémy.